

Susanna Järvenpää

Motivaation vaikutus oppimiseen peruskoulussa

Kandidaatin tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Luokanopettajan tutkinto-ohjelma
Oulun yliopisto
2021

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Motivaation vaikutus oppimiseen peruskoulussa (Susanna Järvenpää)

Kandidaatin tutkielma, 34 sivua, 0 liitesivua

Kesäkuu 2021

Tämän kandidaatin tutkielman tavoitteena on kerätä tietoa motivaation eri lajeista ja motivaation vaikutuksesta oppimiseen peruskoulussa. Tämä tieto auttaa opettajaa muun muassa opetusmenetelmien, -aiheiden ja -materiaalien valinnassa siten, että ne motivoivat oppilaita enemmän. Motivaatio kun on oletettavasti usein keskeinen tekijä oppimisen edesauttamisessa.

Tutkielman teoriapohja koostuu pääasiassa oppimisen ja motivaation käsitteiden määrittelystä. Keskiössä on erityisesti motivaation käsite, koska oppimisen käsite lienee yleisesti tunnetumpi. Motivaatioon liittyy myös todella monia alakäsitteitä. Lisäksi tutkielmassa määritellään muutamia olennaisia lähikäsitteitä sekä oppimiselle että motivaatiolle käsitteiden ja tutkimuskysymysten tukemiseksi.

Koulussa opettajan on erittäin tärkeä tietää, millaisista asioista oppilaat ovat kiinnostuneet ja millaiset opetusmenetelmät toimivat heihin parhaiten. Jokainen oppilas on yksilö ja jokaisella on omat kiinnostuksenkohteet, ja esimerkiksi oppiainekohtaisen motivaation mukaan oppilaan valintoihin ja suoriutumiseen vaikuttaa suuresti se, mistä asioista hän on kiinnostunut ja mitä asiaa hän pitää tärkeänä (Salmela-Aro, 2018). Tämän tutkielman toisena keskeisenä tavoitteena onkin selvittää, millaiset toimintatavat opettajana toimisivat todennäköisimmin luokasta ja oppilaista riippumatta motivaation edistämiseksi.

Tutkielma pyrkii selvittämään, millainen motivaatio on optimaalisinta oppimisen kannalta. Motivaation lajeja on tutkijasta ja tutkimuksesta riippuen enemmän tai vähemmän, mutta niiden vaikutuksessa oppimiseen on selkeästi eroja.

Avainsanat: motivaatio, oppiminen, sisäinen motivaatio, ulkoinen motivaatio, itsesäätoinen, kiinnostus, autonomia

Sisältö / Contents

Johdanto / Introduction	4
Tutkielman toteutus	5
2.1 Tutkielman tavoite ja tutkimuskymykset.....	5
2.2 Kirjallisuuskatsaus tiedonhankintamenetelmänä	6
Oppiminen	8
3.1 Mitä on oppiminen?	8
3.2 Tietoinen ja tiedostamaton oppiminen.....	9
3.3 Mikä vaikuttaa oppimiseen?	10
Motivaatio	13
4.1 Mitä on motivaatio?	13
4.2 Sisäinen motivaatio.....	14
4.3 Ulkoinen motivaatio	15
4.4 Mikä vaikuttaa motivaatioon?	17
4.5 Miten motivaatioon voi vaikuttaa?	18
Oppimisen ja motivaation välisestä yhteydestä	21
5.1 Kouluympäristön ja opettajien yhteys oppimismotivaatioon.....	21
5.2 Motivaation vaikutus oppimiseen	24
Johtopäätökset	28
Pohdinta	30
Lähteet / References	32

Johdanto / Introduction

Tämä kuvaileva kirjallisuuskatsaus käsittelee motivaation ja oppimisen suhdetta. Aihe on käytännönläheinen ja tutkimustulokset auttavat varmasti opettajia ja muita opetusalan ihmisiä suuntaamaan omaa motivaatiotaan oikealla tavalla sekä kehittämään opetustaan tehokkaampaan suuntaan.

Aluksi tutkielmassa määritellään oppimisen käsite. Lauri Järvilehdon sanoin: ”Oppiminen on yksi ihmiselämän suurimmista nautinnoista” ja oppimisessa ei ole kyse siitä, mistä aloitamme, vaan siitä, mihin päädymme harjoittelun avulla (Järvilehto, 2014, s. 23, 55). Tämän jälkeen tarkastellaan hieman syvemmin motivaation käsitettä. Lopuksi pohditaan motivaation ja oppimisen suhdetta, niiden vaikutusta toisiinsa ja erityisesti tutkimuskysymystä: ”Miten motivaatio vaikuttaa oppimiseen peruskoulussa?” sekä ”Miten motivaatioon voi vaikuttaa?”.

Motivaatio voidaan selittää esimerkiksi biologisella, evoluutiopsykologisella, humanistisella, kognitiivisella, psykodynaamisella ja tavoitteellisella näkökulmalla. Biologinen näkökulma selittää motivaation biologisten tarpeiden täyttämällä, evoluutiopsykologinen geenien siirtämällä, humanistinen tarpeella toteuttaa itseään, kognitiivinen tarpeella hahmottaa ympäristöään, psykodynaaminen ihmistä ohjaavilla tiedostamattomilla tarpeilla ja tavoitteellinen näkökulma tavoitteilla ja pyrkimyksillä. Motivaatio on siis hyvin moniulotteinen käsite, joka liittyy lähes kaikkiin elämän osa-alueisiin. (Karrasch, Lindblom-Ylänne, Niemelä, Päivänsalo & Tynjälä. 2007, s. 9)

Motivaatio vaikuttaa suuresti yksilön toimintaan ja valintoihin. William McDougallin mukaan vahvimmin ihmisen toimintaa ohjaavat ulkoiset tavoitteet. Yleisiä tavoitteita ovat muun muassa ilo, valta, rakkaus, itsetunto ja stressin poistaminen. Korkeisiin tavoitteisiin sitoutuminen on havaitusti helpompaa, kuin liian helppoihin tavoitteisiin. Tavoitteiden tulisi olla kuitenkin realistisia ja joustavia ja niihin tulisi edetä pikkuhiljaa. Myös tavoitteen läheneminen motivoi ja sen saavuttaminen edistää hyvinvointia. (Karhu, 2015)

Motivaatiosta ja oppimisesta löytyy jo ennestään runsaasti tutkimuksia. Rajaan oppimisen käsittelyn instituutioihin, erityisesti ala- ja yläasteisiin, jotta tutkimusaihe ei olisi liian laaja. Ala- ja yläkoulu ovat käsittelyssä siksi, että opiskelijoiden oppimismotivaatiossa saattaa ilmetä eroja johtuen oppilaiden iästä ja kehitysvaiheesta. Joissakin asiayhteyksissä sivutaan myös vanhempien oppilaiden ja muualla kuin instituutioissa tapahtuvaa oppimista.

Tutkielman toteutus

Tutkielman kohteena on oppimisen ja motivaation yhteyttä käsittelevä materiaali ja lisäksi jonkin verran myös motivaatio ja oppiminen erillisinä käsitteinä. Tutkielma kokoaa tietoa siitä, miten motivaatio vaikuttaa oppimiseen, etenkin kouluympäristössä. Oletukseni on, että motivaatio vaikuttaa oppimiseen, mutta millä tavalla, millainen motivaatio siihen vaikuttaa eniten ja miten tällaista motivaatiota saadaan oppilaissa aikaan. Näihin asioihin tämä kirjallisuuskatsaus etsii vastausta. Alla esitellään tarkemmin tutkielman tavoitteet, tutkimuskysymykset ja tiedonhankintamenetelmän.

2.1 Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkielman tavoitteena on koota tietoa motivaation vaikutuksesta oppimiseen. Millaista erilaista motivaatiota on olemassa ja millainen motivaatio on parasta oppimisen kannalta. Tutkielma pyrkii myös löytämään opettajille keinoja tulkita, onko lapsi motivoitunut ja tarvittaessa motivoimaan lapsia oppimaan, esimerkiksi erilaisilla tehtävillä tai oppimisympäristöä muokkaamalla.

Tutkielman kohteena ovat peruskouluikäiset eli noin 7–15- vuotiaat oppilaat. Tutkielma keskittyy peruskouluikäisiin lapsiin, jotta tuloksista olisi mahdollisimman paljon hyötyä juuri opettajille. Kirjallisuuskatsaus kokoaa tietoa motivaation vaikutuksesta oppilaiden oppimiseen nimenomaan koulussa, mutta myös yleisesti oppimisesta ja motivaatiosta, ilman yhteyttä koulumaailmaan. Joissakin yhteyksissä puhutaan myös ”opiskelumotivaatiosta” oppimismotivaation sijaan, mutta koska opiskelu johtaa yleensä oppimiseen, se on tässä tapauksessa käsitteenä toimiva.

Motivaatioon vaikuttaa monet asiat, sisäiseen motivaatioon erityisesti temperamentti, itsetunto ja minäpystyvyyteen liittyvät uskomukset. Tärkeää on selkeä palaute omasta tekemisestä. Motivaation säilymiseksi suorituksista tulisi tulla sekä onnistumisia että haasteita. Motivaatioon liittyy keskeisesti myös tahto, tunteet ja sääteily. Tunteita joko vahvistetaan tai tukahdutetaan ja tavoitteena on tunteellinen tasapaino. Positiiviset tunteet lisäävät usein motivaatiota ja negatiiviset vähentävät. (Karhu, 2015)

Oppimisen arvostus lisää motivaatiota. Tärkeää on oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomiointi, sillä se tuo onnistumisen tunteita sekä kontrolliin liittyvät uskomukset. Oppimiseen

kuuluu olennaisesti yritys ja erehdys sekä uusi yritys ja uusi tapa toimia. Kouluuyhteisön tulisi olla sosiaalinen, turvallinen ja kannustava, jotta se tukisi motivaatiota. Tärkeää on myös oppilaan oma kiinnostus tehtäviin. Kiinnostavat, uudet ja vaihtelevat tehtävät lisäävät motivaatiota. Myös opettajalla on iso rooli oppilaiden motivaation lisäämisessä. Opettajan tulisi mallintaa kiinnostusta oppimiseen ja opittavaan asiaan. Mikäli opettaja on innostunut ja pitää opeteltavaa asiaa tärkeänä, myös oppilaat motivoituvat suuremmalla todennäköisyydellä. (Salmela-Aro, 2018)

Tämän tutkielman ensisijainen tutkimuskysymys on:

”Miten motivaatio vaikuttaa oppimiseen peruskoulussa?”

Pääkysymyksen tueksi katsaus kokoaa tietoa aiheesta:

”Miten motivaatioon voi vaikuttaa?” ja ”Mikä vaikuttaa motivaatioon?”

2.2 Kirjallisuuskatsaus tiedonhankintamenetelmänä

Käytän tutkielmassani tutkimusmenetelmänä kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Kirjallisuuskatsaus on systemaattinen, täsmällinen ja toistettavissa oleva menetelmä (Fink, 2005, s. 3). Kirjallisuuskatsauksessa tutkitaan ja vertaillaan aiheen aiempia tutkimuksia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2006, s. 112). Kirjallisuuskatsaus tiivistää monia tutkimuksia laajalta alueelta (Baumeister & Leary, 1997, s. 312). Kirjallisuuskatsausta tehdessään ja aiempiin tutkimuksiin tutustuessaan tärkeää on kiinnittää huomiota tutkimusasetelmiin- ja menetelmiin, tulosten analyysiin ja tuloksiin (Hirsjärvi ym., 2006, s. 112.)

Kirjallisuuskatsaus jaetaan kolmeen tyyppiin, joita ovat kuvaileva ja systemaattinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi (Kallio, 2006, s. 19). Meta-analyysi jakautuu kvalitatiiviseen ja kvantitatiiviseen suuntaukseen. Kvantitatiivisessa meta-analyysissä yhdistetään kvantitatiivisia tutkimuksia tilastollisten menetelmien avulla (Salminen, 2011, s. 14).

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi yleisimmistä kirjallisuuskatsaustyypeistä. Se jaetaan kahteen orientaatioon; narratiivinen ja integroiva katsaus. Narratiivisen katsauksen avulla voidaan kuvata aiheen historiaa ja kehityskulkua laajasti. Integroiva katsaus taas kuvaa tutkittavaa ihmistä monipuolisesti ja luodaan mahdollisesti aiheesta uutta tietoa. (Salminen,

2011, s. 6–8).

Valitsin tutkimusmenetelmäksi kuvailevan kirjallisuuskatsauksen, koska se oli tähän aiheeseen järkevin vaihtoehto. Valitsemastani aiheesta on paljon aiempaa tutkimusta ja sitä on helppoin käsitellä tällä metodilla. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa pystyn kuvaamaan tutkittavaa aihetta laaja-alaisesti, ilman tarkkoja rajoja asettavia metodologisia sääntöjä.

Oppiminen

Tämä kirjallisuuskatsaus käsittelee oppimista (eritoten institutionaalista) ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä erilaisia käsityksiä oppimisesta. Tämä tutkielma ei määrittele oppimista sen kaikessa laajuudessaan kovin yksityiskohtaisesti, mutta syventyy tarkemmin oppimisen motivaatiota yhdistäviin puoliin.

Karmiloff-Smithin mukaan me saamme jatkuvasti hirveän määrän havaintoja ympäristöstä, ja aivomme valikoi sieltä vain tietyt havainnot. Asioiden oppimiseksi tärkeää on toistaminen sekä oleellisten havaintojen poimiminen. Oppimista on siis hyvin vaikea määrittellä, koska me oppimme jatkuvasti myös tiedostamattomia asioita. (Järvilehto, 2014; Karhu, 2015)

3.1 Mitä on oppiminen?

Pauli Siljanderin mukaan opetuksen pedagoginen tarkoitus on edistää oppimista, oppijassa tapahtuvaa elinikäistä prosessia. Toisaalta oppiminen voidaan mieltää myös prosessiksi, jonka tulos on muutos oppijan tiedoissa tai taidoissa. Opetuksen avulla on tarkoitus saattaa tietty sisältö oppilaan oppimisprosessin kohteeksi. Oppiminen on pedagogisena päämääränä sekä opiskelussa että opetuksessa. (Siljander, 2002, s. 50–51, 54)

Oppimisen käsite ei ole kovin yksioikoinen. Konstruktivisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen on konstruktivinen prosessi, jossa ”oppija on aktiivinen oppiainesta valikoiva, muokkaava ja sisäisten skeemojensa avulla tulkitseva subjekti.” Tietoa ei siis voi vain siirtää oppijan päähän, vaan oppijan pitää itse luoda se. Konstruktivismi myös näkee oppimisen hyvin tilannesidonnaisena ja painottaa sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitystä. Behavioristit taas korostavat oppimisen ulkoista säätelyä, koska oppimisessa siirtyy ulkoista ärsykeinformaatiota aistihavaintojen kautta ihmisen mieleen. Nämä käsitykset ovat siis toisilleen täysin vastakkaisia, mikä todistaa sen, että oppimisesta on useita näkemyksiä. (Siljander, 2002, s. 209, 212, 215)

Järvilehto korostaa, että oppimista tapahtuu spontaanisti, silloin, kun yksilön täytyy löytää jokin uusi tapa tehdä asioita. Nykyään on kuitenkin havaittavissa, että oppimisen spontaanisuus ja siitä nauttiminen on hyvin vähissä. Aikuisten/ vanhempien oppilaiden tulisi ottaa mallia pikkulapsista, jotka nauttivat leikin avulla oppimisesta. Viimeaikaiset tutkimukset ovat todistaneet, että oppimiseen voi liittyä muun muassa intohimoa ja flow:ta sekä myös leikkiä ja

pelejä. Oppiminen voi siis olla hauskaa, eikä niin vakavaa. Itseasiassa oppiminen on tehokkainta silloin, kun se on hauskaa. (Järvilehto, 2014, s. 17–18)

Jean Piaget'n mukaan oppimisprosessissa on tavoitteena selviytyä ongelmatilanteesta tai toisin sanottuna sopeutua toimintaympäristöön. Piaget tuo oppimisprosessin kuvaamiseen kaksi merkittävää käsitettä; assimilaatio ja akkomodaatio. Assimilaatio tarkoittaa Piaget'n mukaan sitä, että oppimisessa uusi informaatio liitetään aikaisempiin tietoihin. Oppija siis tulkitsee uuden tiedon aiempiensa pohjalta. Akkomodaatiossa uuden tiedon kanssa ristiriidassa oleva vanha käsitys eli skeema hylätään ja korvataan uudella. (Siljander, 2002, s. 209–210, 211)

Järvilehto näkee oppimisen altistuksen ja kiinnostuksen lopputuloksena. Oppiminen on tehokkainta, kun oppisisältö on laadukasta ja se esitetään kiinnostavassa muodossa. Hermoradat muovautuvat tehokkaammin, kun oppija on innostunut asiasta. Järvilehdon mukaan oppimista ajatellaan liikaa koulun kontekstissa. Sen sijaan oppimista pitäisi rinnastaa enemmän leikkiin, sillä leikki ei oikeastaan olekaan niin kaukana oppimisesta. Tehokkaaseen oppimiseen voidaan ajatella kuuluvan kolme osatekijää; sisäinen motivaatio, flow ja kasvun asenne eli usko siihen, että voi kehittää itseään ja omia kykyjään. (Järvilehto, 2014, s. 18–19)

3.2 Tietoinen ja tiedostamaton oppiminen

Oppiminen voi olla tiedostamatonta ja sitä tapahtuu myös passiivisesti ilman tietoista pyrkimystä. Tietoisessa oppimisessa oma persoona, ajatukset ja tavat vaikuttavat havaintoihin ja käytökseen. (Siljander, 2002, s. 53)

Kevään 2017 VAKAVA-valintakokeen pääsykoeaineistossa käsiteltiin traumaattista tietoa ja sen omaksumista. Psykodynaamisen ihmiskäsityksen mukaan oppiminen ei ole vain rationaalista tiedonrakentamista, vaan sitä ohjaavat myös tiedostamattomat voimat. Niinpä kaikki ihmisen oppimat asiat eivät paljastu hänen omalle tietoisuudelleen, vaan saattavat jäädä tietoisuudesta torjutuksi. Esimerkiksi juuri traumaattista tietoa ei aina tiedosteta, vaan se torjutaan helposti tietoisuudesta. Ihminen siis tietää paljon sellaisiakin asioita, mitä ei tiedosta tietävänsä. (Saari, 2016)

Saman artikkelin mukaan oppiminen on yksilön itsenäistä tiedonrakentamista ja oppija rakentaa uutta tietoa vanhan päälle sulauttamalla niitä yhteen ja muokkaamalla vanhoja tietorakenteita.¹ ”Oppimisen aikakäsitys on tällöin lineaarinen: oppimisprosessissa tieto

kasaantuu alkupisteestä eteenpäin, jolloin oppilaalla on oppimisprosessin edetessä enemmän tietoa kuin alussa.” Ihminen voi siis oppia uutta ja yllättävää tietoa, mutta se tapahtuu aina tietoisien minän alueella. Näin rakentuva oppiminen ei sisällä tiedostamattomia voimia, jotka vaikuttaisivat oppimisprosessiin. (Saari, 2016)

Oppimisen tietoisuudesta ja tiedostamattomuudesta on siis monia näkemyksiä. Itse uskon, että oppimista tapahtuu sekä tietoisesti että tiedostamattomasti. Koulussa oppimista tapahtuu totta kai pääasiassa tiedostetusti, mutta siellä ja erityisesti muualla elämässä oppimista tapahtuu valtavasti juuri tiedostamatta. Esimerkiksi monet Michael Polanyin mukaan ”hiljaiset tiedot” opitaan juuri tiedostamatta (Järvilehto, 2014, s. 61).

3.3 Mikä vaikuttaa oppimiseen?

Oppimiseen vaikuttavat monet asiat kuten oppilaan omat ajatukset, aiemmat kokemukset sekä asenteet ja motivaatio. Tiedon omaksumiseen vaikuttaa myös persoonallisuus, äly sekä tunteet. Tietynlaiset tunteet esimerkiksi lisäävät todennäköisyyttä oppia ja toiset vähentävät. Tieto voi myös muuttua siinä vaiheessa, kun yksilö omaksuu sitä. Oppimisprosessiin vaikuttavat kognitiiviset, affektiiviset ja konatiiviset rakenteet. Kognitiivisessa on kyse yksilön tiedostamisesta ja tiedon saamisesta jostakin kohteesta, affekti on johonkin asiaan kohdistuva tunnereaktio ja konatiivisuus yleisnimitys mentaalille prosesseille, jotka auttavat yksilöä kehittymään. (Ruohotie, 1998, s. 31)

Lauri Järvilehdon mukaan oppiminen on altistuksen ja kiinnostuksen yhdistelmä. Jos yksilö on erittäin kiinnostunut jostain asiasta, hän paneutuu siihen paremmin ja myös muistaa opiskelemaansa asiat paremmin. Kuitenkin tarvitaan myös altistusta, sillä ilman sitä ei voi myöskään innostua tai kiinnostua mistään asiasta. Nykyajan kouluissa olisi hänen mielestään paljon parannettavaa tämän suhteen, sillä painopiste on liikaa oppimisen sinnikkyydessä, eikä se tuota niin hyviä tuloksia. (2014, s. 61–62)

Harjoittelu ja toistaminen ovat tunnetusti tärkeitä elementtejä oppimisessa. Tärkeää on keskittyä opeteltavaan asiaan ja tietoisesti harjoitella sitä runsaasti. Tehokasta oppimista voi tapahtua sekä intohimon että ankaran kurin tuloksena, mutta kovalla kurilla opetuksessa on aina riskinsä. (Järvilehto, 2014, s. 56–57)

Opiskelulle ja oppimiselle on tärkeää asettaa tavoitteita. Ei liian kaukaisia, mutta sopivan

haastavia. Selkeä kuva odotuksista auttaa ponnistelemaan niitä kohti. Tavoitteita voi asettaa itse tai ne voivat tulla ulkopuolelta. Arviointi ja kannustus ovat tärkeitä ja lisäksi tulisi asettaa välitavoitteita päätavoitetta kohti edettäessä. Tavoitteet yleensä tukevat oppimista ja edistymistä. Arvioinnissa tärkeää on huomioida yksilön edistymistä eikä vertailla häntä toisiin oppilaisiin. (Ruohotie, 1998, s. 39–40)

Järvilehto korostaa flow:n ja asenteen merkitystä oppimisessa. Flow on Mihaly Csikszentmihalyin kehittämä teoria, jossa toimiminen tapahtuu sulavasti ja saadaan paljon aikaa. Flow vaatii paljon: keskittymistä, palautetta, tavoitetta ja taitojen ja tehtävän vaatimusten tasapainoa. Voidaan puhua ns. mukavuusalueesta ja epämukavuusalueesta sekä niiden väliin jäävästä optimisuorituksen alueesta. Mukavuusalueella tehtävät ovat helppoja ja epämukavuusalueella erittäin vaikeita. Optimisuorituksen alueella tehtävät ovat sopivan haastavia ja juuri tällä alueella oppimista tapahtuu parhaiten. Lisäksi tarvitaan sopivan joustava opiskeluympäristö, jotta flow voi toteutua. (Järvilehto, 2014, s. 40, 44–45; Lehtinen ym., 2007, s. 197–199)

Salonen, Olkinuora ja Lehtinen ovat kehitelleet orientaatiomallin, joka kuvaa oppilaiden tulkinta- ja toimintatapoja. Siinä oppiminen nähdään olevan oppilaalle aina selviytymistilanne, josta pitää jotenkin päästä eteenpäin. Orientaatioita on monia erilaisia kuten tavoiteorientaatio; oppimis-, suoritus- ja välttämisorientaatio. Näistä ainoastaan oppimisorientaatio on toimintatavoiltaan syvällinen, mikä on erittäin tärkeää oppimisen kannalta. Salonen ym. kuvaavat myös erilaisia tilanneorientaatiotyyppisiä, joita ovat tehtävä-, riippuvuus- ja minädefensiivisorientaatio. Näillä kaikilla on oma ja erityinen vaikutuksensa oppimiseen. (Lehtinen ym., 2007, s. 205–209)

Myös asenteella on merkitystä oppimiseen. Sekä oppilaan että opettajien asenteet vaikuttavat. Eräs esimerkki opettajan asenteesta kertoo tilanteesta, jossa opettajalle oli lukuvuoden alussa kerrottu, että tietyt satunnaisesti valitut oppilaat ovat erityisen lahjakkaita ja se kehoitettiin ottamaan huomioon opetuksessa. Loppuarvioinnissa huomattiin tämän asenteen vaikutus, sillä nämä lahjakkaina pidetyt oppilaat saivat huomattavasti keskimääräistä parempia tuloksia. Opettajan oletus siitä, että tietyt oppilaat ovat toisia lahjakkaampia, sai hänet näkemään enemmän vaivaa opettaessaan näitä lahjakkaiksi nimettyjä oppilaita, mikä sitten myös vaikutti heidän oppimiseensa positiivisesti. (Järvilehto, 2014, s. 53)

Tehtäväorientoituneelle oppilaalle erityisen tärkeää on tehtävän ratkaiseminen. Esteet ja

epäonnistumiset ovat tällaiselle oppilaalle lähinnä vain haasteita, joista pääsee yli yrittämällä aina vain uudestaan. Sosiaalisen riippuvuuden orientaation mukaan toimivalle oppilaalle olennaista on opettajan antama ohje ja palaute. Tällaiselle oppilaalle sosiaalisen hyväksynnän hakeminen on etusijalla ja se näkyy opettajan vaatimusten ja odotusten täyttämisenä mahdollisimman hyvin. Egodefensiivisesti toimiva oppilas keskittyy oman minänsä tilaan, jonka hän kokee oppimistilanteessa epävarmaksi. Oppilas pelkää epäonnistumista ja kontrollin menetystä ja näkee siksi usein opettajan arvostelevana ja uhkaavana. Tämä aiheuttaa helposti tehtävän välttelyä tai tilanteesta vetäytymistä. (Ronimus, 2012)

Egodefensiivinen ja sosiaalisen riippuvuuden orientaatio johtavat usein vain tehtävän pintapuoliseen käsittelyyn, eikä se ole oppimisen kannalta ollenkaan suotuisaa. Näiden orientaatioiden mukaan toimivien oppilaiden selviytymiskeinot saavat helposti aikaan jatkumon, jossa epäonnistumiset vahvistavat oppimisen kannalta haitallisia selviytymiskeinoja. (Ronimus, 2012)

Opettajat saattavat myös tahattomasti vahvistaa näiden haitallisten selviytymiskeinojen muodostumista esimerkiksi auttamalla liikaa sosiaalisen riippuvuuden merkkejä osoittavaa lasta. Tehtävän tyypillä, oppilaan roolilla ja palautteella voidaan kuitenkin vaikuttaa näihin selviytymiskeinoin. Tehtäväorientoituneen toiminnan on havaittu lisääntyvän tavallisissa oppimistilanteissa egodefensiivisyyttä tai sosiaalista riippuvuutta osoittaneiden oppilaiden kohdalla, kun lapsen sosiaalinen rooli on vaihdettu "oppijasta" "ongelmanratkaisijaksi" tai, kun opetettavat taidot sisällytettiin lapsille merkityksellisiin asioihin. (Ronimus, 2012)

Marshall McLuhan korostaa oppimisessa mukavuutta ja viihdettä. Hänen mukaansa huumorin avulla oppiminen voi olla paljon tehokkaampaa kuin normaali tylsä panttaus. (Järvilehto, 2014, s. 35)

Motivaatio

Tutkimuskysymyksen kannalta oppilaan tulisi oppia ymmärtämään opetettavan asian tärkeys ja sisäistäminen ja sen kautta pitkäjänteinen edistyminen ja lopulta ammatin saaminen, eikä pelkästään onnistumisista saadut palkkiot tai huonosta menestyksestä saadut rangaistukset. Mutta kuinka toimia opettajana niin, että oppilaat omaksuisivat tämän asenteen? Alla avataan motivaation käsitettä ja selvitetään, mikä vaikuttaa motivaatioon ja miten siihen voi vaikuttaa.

4.1 Mitä on motivaatio?

Motivaatio on sisäinen tila, joka saa aikaan, ohjaa ja ylläpitää toimintaa. Se on motiivien summa ja sisäisen tarpeen ja ulkoisen kohteen välinen suhde. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras, 2007, s. 177.) Motivaatio on energiaa, suuntaa ja sinnikkyyttä, jotka ovat aktiivisuuden ja aikomuksen osa-alueita (Järvilehto, 2014, s. 24). Motivaatio vaikuttaa toimintaan käynnistäen, ylläpitäen ja suunnaten sitä (Deci & Ryan, 1985).

Motivaatiota selittämään on syntynyt monia eri teorioita, mutta ne kaikki pyrkivät perustelemaan, miksi ihmiset tekevät, mitä tekevät sekä miten he jaksavat pysyä kiinnostuneena tähän toimintaan (Dörnyei, 2000). Keskeistä tällä hetkellä vallitsevissa teorioissa on pystyvyys, kompetenssi, oppimistavoitteet sekä kiinnostus oppimisen suhteen ja suoritusten arvostaminen (Wigfield, Eccles, Schiefele, Roeser & Davis-Kean, 2006). Motivaatio nähdään myös dynaamisena ilmiönä, johon vaikuttavat yksilön käsitysten ja piirteiden lisäksi oppimistilanteeseen ja -ympäristöön liittyvät tekijät (Veermans & Tapola, 2006).

Motiivit voivat olla joko tiedostettuja tai tiedostamattomia. Motivaatio viittaa ihmisen psyykkiseen tilaan, joka määrää yksilön aktiivisuuden ja mielenkiinnon kohteen. Motivaatiolla on myös havaittavissa vireys ja suunta. C. P. Alderferin mukaan motivaatio perustuu kolmen perustarpeiden pohjalle. Ihminen pyrkii koko ajan ylemmälle tasolle saavutettuaan ensin alemman tason tarpeet. (Ruohotie, 1998, s. 36–37, 42, 51–52)

Tekojen kontrolliteorian mukaan motivaatio voidaan jakaa valinta- ja toimeenpanevaan motivaatioon. Valintamotivaatio on tavoitepäättöstä edeltävä ja tämän päätöksen jälkeinen taas toimeenpaneva motivaatio. Motivaatiota siis tarvitaan sekä ennen suoritusta että sen aikana. (Lehtinen ym., 2007, s. 214)

4.2 Sisäinen motivaatio

Sisäinen motivaatio käsittää toiminnot, jotka ihminen tekee niiden itsensä takia ja tyydyttääkseen tarpeitaan (Deci & Ryan: psykologiset tarpeet). Se tarkoittaa puhdasta kiinnostusta tehdä tai oppia jotain. Se on perusosa persoonallisuutta ja myös tietoinen osa. On kiistelty paljon, onko motivaatio sopiva käsite, koska se kuvaa niin monia asioita. Se on monien toimintaa suuntaavien ja estävien tekijöiden yleisnimitys. (Järvilehto, 2014, s. 25)

Decin ja Ryanin itseohjautuvuusteorian mukaan ihmiset eivät ole mekanismeja, vaan aktiivisia, tiedonjanoisia ja uteliaita olentoja, joilla on oppimisvalmius. Heidän mukaansa sosiaalinen kiinnittyminen on tärkeää motivaation kannalta. Ryan ja Gronick (1986) toteavat tutkimuksessaan myös, että oppilaiden sisäinen motivaatio heikkenee, jos he kokevat, että opettaja on kylmä ja välinpitämätön. (Järvilehto, 2014, s. 25; Lehtinen ym., 2007, s. 183) Itseohjautuvuuden teorian (Deci & Ryan, 1985) mukaan paras oppimisympäristö oppimisen kannalta on sellainen, jossa täyttyy kolme psykologista perustarvetta: kompetenssi, autonomia ja yhteenkuuluvuus (Niemiec & Ryan, 2009).

Kompetenssi tarkoittaa, että yksilö tuntee olevansa tehokas ja hyödyntää omia kykyjään sosiaalisessa ympäristössä toimiessaan. Ihminen alkaa etsiä kykyihinsä nähden optimaalisia haasteita tyydyttääkseen kompetenssin tarvetta. Autonomia taas tarkoittaa, että ihminen kokee olevansa itse oman toimintansa alkulähde. Autonominen yksilö toimii omien kiinnostustensa ja arvojensa mukaisesti. Yhteenkuuluvuus tarkoittaa yksilön tunnetta olla yhteydessä toisiin ihmisiin, välittää heistä, olla heille tärkeä ja tulla hyväksytyksi. (Järvilehto, 2014; Salmela-Aro, 2018)

Adam Maslowin tarpeiden hierarkia ja itsensä toteuttamisen malli korostavat, että alemmat tarpeet on ensin tyydytettävä, minkä jälkeen voi ruveta tyydyttämään muita vähemmän tärkeitä tarpeita. Tarveteorioiden mukaan motivaatiota ohjailee sisäiset tarpeet kuten nälkä. Tavoite on hedonistinen, tuottaa mielihyvää tai vähentää jännitettä. Tämä ei ole kuitenkaan motivaatioteorian kovin menestynyt. (Järvilehto, 2014, s. 24; Lehtinen ym., 2007, s. 182)

Henkisen kasvun teoria selittää motivaatiota ihmisen henkisen kasvun kautta. Siinä on eriteltävissä kolme perustarvetta; kyvykkyys, autonomisuus ja yhteenkuuluvuus. Ryanin & Decin mukaan itsemääräys on luontainen motivaatio ja heidän teoriasensa nojautuu ihmisen psykologisiin tarpeisiin ja niiden tyydyttämiseen. ihmiset ovat luonnostaan uteliaita,

elinvoimaisia sekä motivoituneita ja tuntevat olevansa vastuussa tekemisistään. Käytännössä monet kuitenkin ovat apaattisia ja vastuuttomia. Csikszentmihalyin Flow-teoria selittää motivaation elämysvirtauksella. (Lehtinen ym., 2007, s. 182–183; Deci & Ryan, 1985)

Sisäisen persoonallisuuden kehitykseen liittyvää motivaatiota selittävät perusluonteiset psykologiset tarpeet kuten tarve tuntea itsensä päteväksi, tarve sosiaaliseen kiinnittymiseen ja tarve tuntea olevansa autonominen ja voivansa vaikuttaa tapahtumiin. On tutkittu, että ihmisten sisäinen motivaatio vahvistuu palautteen avulla. Ulkoinen palkkio voi myös vaikuttaa kielteisesti sisäiseen motivaatioon, vähentäen autonomian kokemusta siirtäessään toiminnan ohjausta ulkopuolelle. (Lehtinen ym., 2007)

Sivuan jo tässä vaiheessa hieman tutkimuskysymystä, kun käsittelen motivaation vaikutusta opiskeluun ja sen kautta oppimiseen. Kevään 2017 Samalta viivalta- pääsykoeaineistossa mainittiin Meijersin, Kuijpersin ja Gundyn (2013) tutkimus, jossa on osoitettu, että suuri osa nuorista epäonnistuu ammatinvalinnan suunnittelussa. He siis valitsevat koulutusvaihtoehdonsa sattumanvaraisesti, ja eivät sen takia ole sisäisesti motivoituneita ja jopa 30–50 % keskeyttää koulutuksensa. On siis erinomaisen tärkeää, että opiskelija on kiinnostunut opiskeltavasta asiasta, jotta hän voi oppia ja jaksaa jatkaa opiskelua loppuun saakka. (Meriläinen, Puhakka & Sinkkonen, 2015, s. 17–18)

Oppimisen edistämiseksi oppilaiden opiskelumotivaatiota pitäisi jotenkin pystyä pitämään yllä ja hyviä tällaisia keinoja ovat muun muassa kärsivällinen ja kannustava opettaja, sopivan haastavat tehtävät sekä niiden monipuolisuus ja opettajan kyky selittää asiat selkeästi ja auttaa oppilaita. Oppilaiden motivaatiota voi pitää yllä myös ulkoisten palkkioiden avulla, kuten menestymisestä palkitsemisella tai korostamalla, että opittuja tietoja tarvitsee tulevaisuudessa. (Ruohotie, 1998, s. 39)

4.3 Ulkoinen motivaatio

Ulkoinen motivaatio ei lähde itsestä, vaan se tulee jostain muualta, esimerkiksi ryhmäpaineen kautta. Se tähtää johonkin ulkoa tulevaan kysynnän tai tarpeen tyydyttämiseen tai palkkion saavuttamiseen. Ulkoista motivaatiota voi aikaansaada myös kvalifikaatio, tai toivo päteväytymisestä. (Järvilehto, 2014, s. 25; Lehtinen ym., 2007, s. 179.)

Palkitsemista ja rankaisemista motivaation lisääjänä on tutkittu aikojen saatossa paljon.

Esimerkiksi Skinnerin operantin ehdollistamisen teoriassa oikeasta toiminnasta palkitseminen on tärkeä elementti. Samankaltainen teoria on positiivinen sosiaalinen vahvistaminen, jossa yksilö saa toivotun käyttäytymisen jälkeen mielihyvää tuottavan palkkion. Skinnerin teoriassa oikeasta toiminnasta saa palkkion ja ei-toivotusta jonkinlaisen rangaistuksen. Behaviorismin mukaan yksilö siis oppii, jos hän on tarpeeksi motivoitunut. (Lehtinen ym., 2007)

Palkkioita voidaan käyttää motiivoinnin lisääjänä, mikäli ne eivät johda vertailuun tai epäonnistumisen pelkoon. Suoriutumisorientaatio on luonnollista ja hyödyllistä esimerkiksi silloin, kun opittavaa paljon. Ihminen ei pysty olemaan koko ajan itsevarma, vaan epävarmuus on myös osa uuden asian ymmärtämistä. Tällä tavoin aiempi ristiriita voi ratketa. (Hidi & Renninger 2006)

Skinnerin teoriassa on havaittu myös ongelmia. Krug on määritellyt kolme edellytystä, jotta tämä teoria voi toimia. Käytetyn palkkion tulisi olla sen mahdolliselle saajalle tavoittelemisen arvoinen, toiminnan tuloksen ja palkkion välillä tulisi olla välitön yhteys ja luvattu palkkio pitäisi olla saavutettavissa vain määrättyyn tulokseen päästyä ja tuohon tulokseen tulisi päästä omin avuin. Ongelmia tuottaa myös se, että ihmisillä voi olla eri käsityksiä rangaistuksista ja palkinnoista. (Lehtinen ym., 2007, s. 179–180)

Sisäistä ja ulkoista motivaatiota vertailtaessa voidaan huomata, että ne kietoutuvat usein yhteen ja täydentävät toisiaan. Sisäinen motivaatio on lähtöisin sisältä eli omista tarpeista ja ulkoinen ympäristöstä. Ulkoiset palkkiot kestävät yleensä vähemmän aikaa ja sisäisistä taas voi tulla jopa pysyvän motivaation lähde. Tästä herää kysymys, ovatko sisäiset palkkiot tehokkaampia tai parempia kuin ulkoiset? (Ruohotie, 1998, s. 38).

Deci, Ryan ja Niemiec korostavat, että sisäinen motivaatio edistää yksilön hyvinvointia huomattavasti. Kun yksilö arvostaa tavoitteitaan, on sisäisesti motivoitunut ja saavuttaa ne, hän kokee paljon enemmän positiivisia tunteita kuin ulkoisesti motivoitunut. Ulkoisesti motivoitunut ihminen taas ei saa vaikkapa rahan tai maineen saavuttamisesta koettua hyvinvointia ollenkaan. Lisäksi sisäisten tavoitteiden saavuttaminen vähentää pahoinvointia ja vastaavasti ulkoisten tavoitteiden saavuttaminen lisää sitä. Ulkoisesti motivoitunut voi saada nopeita ilontunteita saavuttaessaan jonkin tavoitteen, mutta hänellä on usein aina yhden tavoitteen täytyessä jokin uusi haastavampi tavoite edessä, mikä lisää muun muassa stressin määrää. (Järvilehto, 2014, s. 25–27, Deci & Ryan, 1985)

4.4 Mikä vaikuttaa motivaatioon?

Motivaation kehittymiseen vaikuttavat itsearvostus ja usko omiin kykyihin ja mahdollisuuksiin (Ruohotie, 1998, s. 34). Motivaatioon vaikuttaa luonnollisesti myös yksilön käsitykset ja piirteet sekä oppimisympäristö, sillä motivaatio on tietyllä tavalla dynaaminen ilmiö (Veermans & Tapola, 2006).

Aiemmat kokemukset voivat vaikuttaa motivaatioon joko positiivisesti tai negatiivisesti. Noidankehä- teorian mukaan negatiiviset kokemukset alkavat kertaantua, kun motivaatio on matala jo tehtävään lähettäessä, koska aiempien kokemusten perusteella pelätään epäonnistumista ja näin seurauksena on loputon syöksykierre. Illusorisen hohteen mallissa yksilö luulee onnistuvansa aina. Tämä voi jollain tavalla olla positiivinen oletus, mutta epäonnistumisen sattuessa pudotus maan pinnalle voi olla rankka. (Lehtinen ym., 2007)

Yhdeksi motivaation selittäjäksi voidaan määritellä kiinnostus ja intressit. Intressiteorian mukaan motivaatio liittyy spesifisti tiettyihin kohteisiin ja siihen, miten tämä kohde/ tilanne mahdollistaa mielenkiinnon heräämisen. Olennaista ei siis ole pelkkä kohde vaan sen suhde yksilöön, hänen tunteisiinsa ja arvoihin. Intressi on ikään kuin uteliaisuutta, mutta sen kohde on aina jokin tietty asia (Lehtinen ym., 2007, s. 200).

Nelivaiheinen malli kuvaa tilannesidonnaisen kiinnostuksen kehittymistä yksilölliseksi kiinnostukseksi. Ensimmäisessä vaiheessa tilanne herättää kiinnostuksen. Tämän kiinnostuksen syttymisen voi saada aikaan esimerkiksi tilanteen yllättävyys tai sen henkilökohtainen merkitys. Toisessa vaiheessa tilanteeseen liittyvä kiinnostus muuttuu pysyvämmäksi ja kolmannessa vaiheessa taas yksilöllisemmäksi, koska aiheesta kertyy ajan saatossa yhä enemmän ja enemmän yksilölle merkittävää tietoa. Viimeisessä vaiheessa yksilöllinen kiinnostus on jo pitkälle kehittyntä. Aihetta arvostetaan, sen parissa vietetään runsaasti aikaa ja tehtävien ratkaisussa käytetään syvällisiä strategioita. Kiinnostuksen kehittymisen ja sen eri vaiheiden kestoon vaikuttaa myös yksilön kokemukset, temperamentti ja geneettinen tausta. (Hidi & Renninger, 2006)

Intressit voidaan jakaa persoonallisiin ja tilannekohtaisiin intresseihin. Persoonallinen on yksilön henkilökohtainen kiinnostus ja tilannekohtainen taas yleensä lyhempi aikainen ja syntyy jonkin kiinnostavan kokemuksen ansiosta. Molempien intressien on havaittu olevan yhteydessä opiskeluun. Ne vaikuttavat muun muassa huomion kiinnittämiseen, sitoutumiseen

ja sitkeyteen. (Lehtinen ym., 2007, s. 200)

Arnore, Small, Chauncey ja McKenna uskovat uusien teknologioiden rooliin kiinnostuksen herättäjinä ja ylläpitäjinä. Uudet mediakontekstit, kuten yksin tai yhdessä pelaaminen tietokoneella, sisältävät epävarmuuden elementtejä, jotka voivat herättää oppilaissa uteliaisuutta. Yksilölliset taipumukset sekä kontekstiin että tilanteeseen liittyvät tekijät vaikuttavat siihen, miten oppilas kokee nämä uteliaisuutta herättävät ärsykkeet ja niihin liittyvän epävarmuuden. Jos uteliaisuus herää, se voi johtaa aluksi tilannesidonnaisen ja myöhemmin yksilöllisen kiinnostuksen syntyyn. Toisaalta nämä tekijät voivat herättää myös pelkoa ja turhautumista, jos oppilas ei koe pystyvänsä hallitsemaan tilannetta. (Arnore, ym., 2011)

Atkinsonin ja McClellandin (1960) suorituksen odotusarvoteorian mukaan motivaatioon vaikuttavat motiivit ovat opittuja, kognitiivisia ja tunteisiin liittyviä odotuksia toiminnan tuottamista seurauksista. Tähän teoriaan liittyy olennaisesti onnistumisen toivo ja epäonnistumisen pelko, jotka ovat ristiriidassa keskenään ja vaikuttavat suorituksiin. (Lehtinen ym., 2007, s. 185; Ruohotie, 1998, s. 53–54)

Suorituksen odotusarvoteorian mukaan onnistumisen toivon ja epäonnistumisen pelon välinen suhde on motivaation suuntautumisen perusta. Lähestymismotivaatio syntyy, mikäli ensin mainittu on hallitseva ja välttämismotivaatio taas, jos viimeksi mainittu on hallitseva. Lähestymismotivaatiossa toimintaan ryhdytään helposti ja se koetaan mielekkääksi. Välttämismotivaatiossa taas tarvitaan jokin ulkoinen paine, jotta toimintaan ryhdytään. (Lehtinen ym., 2007, s. 185)

4.5 Miten motivaatioon voi vaikuttaa?

Oppilaalla on valmiiksi tiettyjä kiinnostuksen kohteita, mutta myös oppimistilanne voi herättää kiinnostusta, vaikka sitä ei aiemmin olisi ollut. Tehtävä ja oppimisympäristö määrittävät kiinnostuksen suunnan ja kehityksen, mutta potentiaali kiinnostukseen on yksilössä itsessään. Kiinnostus liittyy aina tiettyyn aiheeseen tai tehtävään. Yksilöllinen kiinnostus muuttuu ja kehittyy jatkuvasti ja se voi vaikuttaa suuresti yksilön tietoon ja arvoihin. Tilannesidonnainen kiinnostus sen sijaan herää nopeasti ja kestää yleensä lyhyemmän aikaa (Hidi, 1990; Hidi & Renninger, 2006, Salmela-Aro, 2018).

Yksi merkittävä oppimistilanteessa vaikuttava muuttuja on tilannetekijöiden ja yksilöllisten piirteiden vuorovaikutus (nk. motivationaalisten orientaatioiden malli) (Olkinuora & Salonen, 1992, Salonen, Lepola & Niemi, 1998). Oppilas tekee oppimistilanteessa tulkintoja tehtävän lisäksi myös toisten ihmisten (opettajan) odotuksista. Tässä tilanteessa korostuu ”oppimismotivaation dispositionaalinen näkökulma” eli oppilaan taipumus käyttää samanlaisia selviytymiskeinoja aina, kun ympäristö on tietynlainen. (Ronimus, 2012)

Kontrollistrategia on myös merkittävä, sillä sen avulla pystymme hallitsemaan tunteita ja keskittymään huolella. Lisäksi resurssien hallinta ja ajankäyttö on tärkeää osata hyvin, koska niiden oikealla käytöllä motivaatio pysyy korkealla. (Ruohotie, 1998, s. 34–35)

Palkkiot voivat olla tehottomia myös, jos niitä annetaan umpimähkään tai ne koskevat laajaa kokonaisuutta. Palkkioiden tulisi huomioida suoritusten ja tulosten taso, eikä vain keskittyä esimerkiksi osallistumiseen. Lisäksi huomio pitäisi olla aina itse suorituksessa ja opettaja/ohjaaja ei saisi olla ulkoisen auktoriteetin asemassa (hänellä on valta manipuloida oppilaita). (Ruohotie, 1998, s. 40)

Atkinson & Birch (1978) korostavat, että onnistumisen todennäköisyys ja suorituksen yllykearvo vaikuttavat eri tavoilla motivaatioon. Tavoiteltavan asian täytyisi olla tarpeeksi haastavasti saavutettavissa, jotta sillä olisi tarpeeksi korkea yllykearvo ja sen avulla se motivoisi, sillä liian helppo tehtävä ei motivoi. Onnistuminen vaativassa tehtävässä taas tuo enemmän mielihyvää kuin onnistuminen helpossa tehtävässä ja epäonnistuminen vaikeassa tehtävässä ei tunnu niin pahalle kuin epäonnistuminen yksinkertaisessa tehtävässä. (Lehtinen ym., 2007, s. 185–186)

”Oppilaat suuntaavat motivaatiota yhdessä muiden kanssa.” Läheiset ja heidän asenteensa oppimiseen vaikuttavat lasten motivaatioon opiskelussa. Mikäli huoltajat ovat välinpitämättömiä eivätkä huolehdi lasten koulutehtävistä, voi myös lasten oma innostus opiskeluun laskea, eivätkä he välitä koulumenestyksestään. Vastaavasti jämäkkä asenne ja opiskelun tärkeänä pitäminen todennäköisesti motivoi lapsiakin opiskelemaan ja huolehtimaan koulunkäynnistään. Tässä kaikessa on kyse yhteissäätelystä, josta kerrotaan tarkemmin myöhemmin. (Salmela-Aro, 2018)

Mikäli lapsen lukemista kohtaan osoitetaan kiinnostusta, vaikuttaa se osaltaan positiivisesti lasten suoriutumiseen esimerkiksi lukutaitoa mittaavissa testeissä. Oppijaminäkäsityksen

kanssa tämä vaikutus on vielä suurempi. (Wigfield, Wilde, Baker, Fernandez-Fein & Scher, 1996)

Myös kaverit sekä koulussa että vapaa-ajalla vaikuttavat lapsen opiskelumotivaatioon. Kavereiden asenne ja suhtautuminen koulunkäyntiin vaikuttaa väistämättä myös lapseen, sillä seura tekee usein kaltaisekseen. Lisäksi lapsen opettajat sekä yleinen ilmapiiri luokassa ja koulussa voivat vaikuttaa motivaatioon joko negatiivisesti tai positiivisesti. Kannustava ja iloinen ilmapiiri ja rohkaiseva opettaja voivat tukea muutoin heikon motivaation omaavaa lasta, kun taas ennestään korkealla oleva motivaatio voi laskea, jos luokassa kokee esimerkiksi nöyryytystä tai syrjintää. (Salmela-Aro, 2018)

Oppimisen ja motivaation välisestä yhteydestä

Miten motivaatio vaikuttaa oppimiseen? Mitkä tekijät edesauttavat luomaan oppimismotivaatiota, minkälainen motivaatio on suotuisinta oppimisen kannalta ja millainen motivointi kantaa pisimmälle, jotta asiat jäävät mieleen.

Oppimismotivaatiota voidaan selittää situationaalisesta ja dispositionaalisesta näkökulmasta. Situationaalinen tulkinta katsoo motivaation syntyyn vaikuttavan merkittävimmin oppimistilanteen ja oppilaan yksilöllisten tekijöiden vuorovaikutus. Tämä siis mahdollistaa oppilaiden erilaiset motivaation tasot, sillä yksilöt kokevat oppimistilanteet eri tavalla, vaikka kyseessä on sama tehtävä. Dispositionaalisesta näkökulmasta olennaista on yksilön pysyvä taipumus suuntautua oppimistilanteisiin tietyllä tavalla. Tästä tuttu esimerkki on hyvän arvosanan tavoittelu jostakin kokeesta, eikä niinkään asioiden perusteellinen ymmärtäminen. (Veermans & Tapola, 2006)

Aluksi käsittelen kouluympäristön ja opettajien yhteyttä oppilaiden oppimismotivaatioon ja lopuksi vastaan tutkimuskysymyksiin. Käsite ”opettaja” tarkoittaa tässä kaikkia koulussa opettamiseen osallistuvia henkilöitä, eikä pelkästään luokasta vastaavaa luokanopettajaa.

5.1 Kouluympäristön ja opettajien yhteys oppimismotivaatioon

Taiwanissa tehdyssä tutkimuksessa on todettu, että kehittynyt tieto- ja viestintäteknikka antaa useita työkaluja ja järjestelmiä parantamaan luokahuonekokemuksia sekä opettajilla että opiskelijoilla. Kuitenkin suuri osa näistä työkaluista ovat uusia ja vaativat paljon aikaa ja vaivaa, jotta niitä oppii käyttämään. Tämä ohjelmien käyttö voi vaikuttaa kielteisesti motivaatioon. Ne kuitenkin parantavat opiskelijoiden oppimismotivaatiota ja osallistumista, mikä on ratkaisevan tärkeää oppimisessa, koska motivaatio vaikuttaa tapaan olla vuorovaikutuksessa oppimateriaaleihin. (Lin, 2013)

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että käyttämällä hyvin tunnettuja web-sovelluksia opetuksessa, voi olla positiivisia vaikutuksia sekä opettajille että opiskelijoille. Ne tekevät opetuksesta mielekäästä ja edesauttavat oppimista. Tämä tutkimus ehdotti, että tunnettujen web-sovellusten avulla voitaisiin täydentää opetusta luokahuoneessa, lisätä vaihtelua, auttaa opettajia sekä oppilaiden oppimista ja osallistumista ja parantaa opiskelijoiden oppimismotivaatiota ja suorituskykyä. Kokeelliset tulokset osoittivat, että opiskelijoilla oli korkeampi

oppimismotivaatio ja osallistuminen, kun käytössä oli verkkosovelluksilla tuettu oppimisympäristö, koska se antoi heille riittävää oppimistukea. (Lin, 2013)

Amerikassa on tehty vastaavanlainen tutkimus, jonka mukaan tietokonepelien avulla oppimisella on potentiaalia koulutuksen parantamiseksi. Opiskeluun suunnatut tietokonepelit on tarkoitettu auttamaan akateemisten tietojen ja taitojen oppimisessa. Tietokonepelit voidaan kuitenkin luokitella viihteeksi, joten täytyy pohtia, miten opettajat voivat hyödyntää niiden motivoivaa vaikutusta parantamaan akateemista oppimista ilman, että opiskelu menee täysin leikiksi ja kontrolli karkaa käsistä. (Mayer, 2015)

Myös Lauri Järvilehto kirjoittaa pelien hyödystä ja vaikutuksista oppimiseen. Pelit vaikuttavat pelaajien sisäiseen motivaatioon muun muassa tuomalla onnistumisen kokemuksia ja lisäämällä yhteisöllisyyttä. Pelit myös tyydyttävät tarpeita ja tekevät sen välittömästi. Peleihin sisältyy yleensä myös toistuvuus ja johdonmukaisuus, jotka mahdollistavat flow-tilaan pääsyn ja lisäävät motivaatiota. (Järvilehto, 2014, s. 122–124)

Eryityisesti tietokonepelejä voi hyödyntää opiskelussa. Sanonta ”tekemällä oppii” pätee myös tässä, sillä oppilas saa omin ehdoin pelata pelejä ja autonomian kokemuksen ollessa vahva myös sisäinen motivaatio lisääntyy. Pelit voivat myös koukuttaa, jolloin oppimista tapahtuu aivan huomaamatta. Monilla peleillä on kehittäviä vaikutuksia, mutta juuri opetukseen tarkoitettujen pelien täytyy olla tietynlaisia, jotta niistä on hyötyä. Järvilehto määrittelee oppimispelin sellaiseksi, minkä ensisijaisena tavoitteena on toimia oppisisällön kanavana. Pelit eivät kuitenkaan saisi liiaksi yrittää opettaa tai pelikokemus voi latistua ja motivaatio kadota. Esimerkkejä toteutetuista oppimispeleistä ovat *King of Maths*, *Fun English* ja *Lumosity*. Oppimisprosessia voi myös pelillistää ilman konkreettisia pelejä ottamalla käyttöön pelielementtejä kuten tasoja ja pisteytystä. (Järvilehto, 2014, s. 133–137, 146)

Leikkimisen sanotaan edistävän ihmisen hyvinvointia ja olevan yksi selvimpiä esimerkkejä sisäisesti motivoituneesta toiminnasta. Siinä nimittäin ilmenee kaikki kolme sisäisen motivaation lähdeä. Vapaa leikki ruokkii autonomian kokemusta, se antaa meille uusia tapoja testata taitojamme ja tutkia maailmaa ja lisäksi yhteiset leikit vahvistavat yhteenkuuluvuuden kokemusta. Stuart Brownin mukaan leikkiminen on yksi tehokkaimpia tapoja oppia uusia asioita. Leikkiminen auttaa aivoja kasvattamaan uusia yhteyksiä, jotka taas lisäävät kykyjämme. Leikkimistä kannattaisi siis yhdistää opiskeluun ja oppimiseen, jotta siitä tulisi tehokkaampaa, koska leikki on ihmisluonnolle ominaista, se luo helposti flow-tilan ja siten se

tuo motivaatiota opiskeluun. (Järvilehto, 2014, s. 111–113, 119–120)

Oppilaan motivaatiota herättää ja parantaa Juha Meriläisen mukaan käsiteltävän aiheen ajankohtaisuus ja ”omakohtainen hyöty”. Opettajan kannattaa siis miettiä tehtäviin sellaisia aiheita, jotka liittyvät esimerkiksi oppilaiden vapaa-aikaan, harrastuksiin tai muuhun kiinnostuksen kohteeseen. Nämä tekijät helpottavat tehtävän aloittamista ja todennäköisesti myös motivoivat tekemään tehtävän loppuun asti. Meriläinen uskoo, että tehtävänannot voidaan valita kaikilla luokka-asteilla ja aloilla niin, että ne ovat oppilaiden senhetkiseen elämäntilanteeseen sopivia ja tehtävän tekemisestä on välitöntä hyötyä oppilaalle, jolloin tämä motivoituu helpommin sen tekemiseen. (Meriläinen, 2015)

Jos tehtävä on sopivan haastava ja lapsen taitotasoon sopiva, kiinnostuneet ja keskittyneesti työskentelevät motivoituvat tehtävästä (Cotton, 1989). Hyvän lukutaidon uskotaan myös lisäävän lasten lukemismotivaatiota, mikä taas parantaa heidän lukutaitoaan (Morgan & Fuchs, 2007). Tämä toimii tietysti myös toiseen suuntaan, eli heikommat lukijat välttelevät lukemista, eivätkä heidän taitonsakaan pääse näin ollen paranemaan (Morgan & Fuchs, 2007).

Oppilaiden autonomiaa tukeva ilmapiiri kasvattaa motivaatiota. Opettajan toiminta vaikuttaa valtavasti luokan ilmapiiriin ja oppilaiden motivaation kehittymiseen. Opettajan tulisi tunnistaa oppilaiden tunnetiloja, antaa ohjeita ja palautetta oikeaan aikaan ja antaa oppilaille mahdollisuuksia osallistua toimintaan. Selkeät säännöt ja työskentelyn rytmitys tukevat parempia itsesäätelytaitoja ja tehtäväsuuntautuneisuutta. Luokan ilmapiiriin tulisi tukea oppilaiden itsenäisyyttä ja vähentää pelkästään hyvien arvosanojen tavoittelua. (Salmela-Aro, 2018)

Ympäristötekijät vaikuttavat enemmän tai vähemmän riippuen oppilaiden herkkyydestä ja muutosvalmiuksista. Toiset oppilaat motivoituvat ja oppivat yhtä lailla riippumatta ympäristöstä, kun taas herkemmille oppilaille muutokset oppimisympäristössä vaikuttavat oppimismotivaatioon enemmän. Ecclesin ja Midgley'n (1989) vaihekehitysmallin mukaan motivaatio kehittyy parhaiten, kun oppilaan tarpeet sopivat kehitysympäristöön. Tämän mukaan siis niin opettajien kuin vanhempienkin tulisi tukea oppilaan autonomian tarvetta lisätäkseen oppimismotivaatiota ja hyvinvointia. (Salmela-Aro, 2018)

5.2 Motivaation vaikutus oppimiseen

Motivaatiolla ja oppimisella on tutkitusti suuri yhteys. Oppimisen kannalta suotuisaa olisi 'itsesäätoinen' ote opiskeluun. Eli tunne tilanteen hallinnasta ja oman tekemisen tiedostamisesta sekä siitä, että pystyy itse vaikuttamaan tilanteeseen. Tämä pätee sekä sisäiseen että ulkoiseen motivaatioon. Tärkeää on myös pystyä säätelemään sekä itseä että ympäristöä ja lisäksi omia tunteitaan. Itsereflektio ja oman toiminnan arviointi auttavat motivaation lisäämisessä, sillä oman suoriutumisen ja asioissa edistymisen arviointi motivoi. Opetuksessa tärkeää ovat muun muassa harjoittelu, toisto ja palkitseminen. Korkea motivaatio auttaa muistamaan asioita paremmin. (Lehtinen ym., 2007, s. 217)

Itsesäätoisen toiminnan rinnalle on tullut viimeaikaisen tutkimuksen myötä yhteissääteily. Oppilaiden vastavuoroiset siteet huoltajien, opettajien ja oppilaiden kanssa vaikuttavat motivaatioon ja hyvinvointiin. Jokainen sosiaalinen konteksti on erilainen ja vaikuttaa omalla tavallaan oppilaaseen. Kaveripiirin on havaittu vaikuttavan oppimismotivaatioon enemmän nuoruusiässä eli tässä tapauksessa yläkoulussa. (Salmela-Aro, 2018)

Motivaation kehityksessä on kouluun liittyen kaksi herkkyyyskautta. Ensimmäinen ajoittuu varhaislapsuuteen ja koulun aloittamiseen ja toinen nuoruuteen. Koulun aloittamisen aikaan kiinnostus on yleensä korkeimmillaan, kun taas nuoruusvaiheessa motivaation suhteen kohdataan niin haasteita kuin mahdollisuuksiakin. Myös vaatimusten ja voimavarojen suhde motivoi oppilasta. Vaatimukset eivät saa ylittää voimavaroja, mutta ne eivät saa olla liian matalallakaan. (Salmela-Aro, 2018)

Deci ym. korostavat, että sisäisesti motivoituneet opiskelijat oppivat ulkoisesti motivoituneita paremmin. Sisäisesti motivoituneet kehittävät paremman käsitteellisen ymmärryksen tason, kun taas ulkoisesti motivoituneet vain opettelevat asioita ulkoa. Kirsti Lonka ja Elina Ketonen saivat tutkimuksessaan selville, että sitoutuminen, osaamisen tunne ja opiskeluaika olivat vahvasti yhteydessä kurssi-arvosanan kanssa. Lisäksi he havaitsivat, että motivaatiotekijät ovat yhteydessä opiskelijoiden hyvinvointiin. (Järvilehto, 2014, s. 36)

Ryanin ja Decin esittämät kolme psykologista perustarvetta; autonomia, kompetenssi ja yhteenkuuluvuuden kokemus ovat merkittävässä asemassa oppimisen ja motivaation kannalta. Autonomia eli vapaus lisää sitoutumista, koska vapaasti toimiva ihminen on yleensä innostuneempi kuin pakotettu. Kompetenssi tarkoittaa elämän hallintaa ja tunnetta siitä, että

saavuttaa tavoitteensa. Yhteenkuuluvuus eli johonkin ryhmään kuuluminen lisää positiivisia kokemuksia. Nämä kolme tekijää siis vaikuttavat oppimiseen ja oppimismotivaatioon sekä yhdessä että erikseen. Teoria toimii myös päinvastoin, eli jos näitä tarpeita rajoitetaan, oppimismotivaatio kärsii. Erityisesti vapauden tunne on kouluissa usein haksessa, kun opettaja päättää lähes kaikesta. (Järvilehto, 2014, s. 28, 36)

Ecclesin odotusarvorteorian mukaan oppilaiden odotukset eri tilanteissa selviytymisestä ja heidän arvostamansa asiat luovat pohjan oppimiselle. Eccles jakaa arvostuksen tehtävän henkilökohtaiseen tärkeyteen, sen hyötyarvoon tulevaisuudessa, kiinnostukseen tehtävää kohtaan sekä ”tehtävän hintaan” eli tuottaako tehtävä jotain negatiivista esim. ahdistusta. Jos oppilas uskoo pärjäävänsä jossain tehtävässä ja arvostaa sitä, hän todennäköisesti panostaa tehtävään ja näin myös menestyy siinä. Nämä odotukset liittyvät olennaisesti oppilaan minäkäsitykseen. (Salmela-Aro, 2018)

Carol Dweckin Tavoiteorientaatioteorian mukaan oppilaita motivoi joko tehtävä- tai minäsuuntautuneisuus. Tehtäväsuuntautunut on kiinnostunut itse tehtävästä ja minäsuuntautunut pyrkii osoittamaan olevansa jossain tehtävässä parempi kuin muut. Tehtäväsuuntautunut myös uskoo voivansa oppia uusia kykyjä ja tämä kasvun ajattelutapa motivoi. Tässä korostuu juuri elinikäinen oppiminen, jota voidaan tukea kasvatuksen avulla. Minäsuuntautunut taas ajattelee päinvastoin, eli ei usko mahdollisuuksiinsa oppia tai kehittää uusia kykyjä ja tämä heikentää motivaatiota. (Salmela-Aro, 2018)

Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa on tehty tutkimusta tunteiden ja motivaation merkityksestä oppimisessa. Hankkeen vetäjän Hanna Järvenojan mukaan motivaation ja emotionien säätelytaidot ovat merkittävä edellytys strategiselle ja motivoituneelle oppimiselle. Ne muun muassa auttavat sitoutumaan tavoitteisiin ja tekemään oikeita valintoja. Kyky käsitellä omaa motivaatiota auttaa sopeutumaan uusiin ja nopeasti muuttuviin tilanteisiin ja motivaatiota on myös mahdollista kehittää opiskelun ohessa. (Akimo, 2017)

Singaporessa tehdyssä motivaatiotutkimuksessa on todettu, että psykologiset tekijät edistävät motivaatiota ja oppimista kansainvälisillä opiskelijoilla peräti yhtä paljon kuin opetusstrategiat. Tutkimuksen kohteena olivat kansainväliset ja paikalliset opiskelijat, joiden psykologisia tarpeita, motivaatiota ja oppimista kartoitettiin. Tulokset osoittivat, että kansainvälisillä opiskelijoilla oli korkeampi omaehtoinen motivaatio. Koetut psykologiset tarpeet tukivat positiivisesti ennustettavaa sisäistä motivaatiota, jonka tunnuksena oli sääntely ja syvän

oppimisen lähestymistapa. Eroja havaittiin myös motivaation vaikutuksessa oppimisen lähestymistapoihin ryhmien välillä. (Kah Loong ym. 2016)

Kognitiiviset teorit korostavat, että ihminen tavoittelee johdonmukaisuutta, järkeä ja hallittavaa maailmaa. Carol Dweckin mukaan jossain tehtävässä tai saavutuksessa epäonnistumisesta keskeistä on, ajatteleeko asian olevan hallittu vai hallitsematon ja yrittääkö epäonnistumisen jälkeen uudelleen vai ei. Ihmisen mielentilalla ja asennoitumisella on siis jopa suurempi vaikutus, kuin lahjakkuudella tai luonteenpiirteillä. Epäonnistuminen ei kerro lahjattomuudesta vaan siitä, että on jotain opittavaa. Tärkeää on siis pyrkiä säilyttämään motivaatio epäonnistumisen jälkeenkin. (Dweck, 2016, s. 25–31, 106)

Dweck havainnollistaa kahdenlaista asennetta, muuttumattomuuden ja kasvun asennetta. Muuttumattomuuden asenne on haitaksi edistymiselle, koska siinä uskotaan asioiden pysyvyyteen ja siihen, ettei niihin pysty itse vaikuttamaan. Kasvun asenteen omaava taas uskoo pystyvänsä kehittymään harjoittelemalla. Dweck ja kumppanit ovat havainneet, että kasvun asenteen omaavien oppilaiden arvosanat ovat parantuneet kahden vuoden aikana, kun taas muuttumattomuuden asenteen omaksuneiden huonontuneet. (Dweck, 2016, s. 25–31, 106)

Kuhl ja Corno ovat kehittäneet tekojen kontrolliteoriasta eräänlaisen toimintaohjeluettelon. Kuhl (1985) on jakanut tahtoa vahvistavat strategiat motivationaalisen ja emotionaalisen kontrollin strategioihin ja Corno (1993) havainnollistaa näitä strategioita luettelon muodossa. Kyseisiä ohjeita pystyy hyödyntämään opiskelussa ja muussakin motivaatiota vaativissa arkipäivän asioissa. Erityisesti motivationaalisen kontrollin ohjeita noudattamalla opiskelusta tulee ainakin mielekkäämpää ja oppiminen suurella todennäköisyydellä myös tehostuu. (Lehtinen ym. 2007, s. 215)

Kiinnostuksella on valtava merkitys ihmisen toimintaan energisoivana ja säätelevänä tekijänä, ja oppilaalle kiinnostavia aiheita käsittelevät tekstit jäävätkin tutkitusti mieleen huomattavasti paremmin, kuin vähemmän kiinnostavat (Hidi, 1990; Schiefele, 1991). Yksilöllinen kiinnostus on entistä tärkeämpää haastavien ja syvällistä ymmärtämistä vaativien tehtävien tekemisessä (Hidi, 1990). Tilannesidonnainen kiinnostus taas näyttää suurempaa roolia yksinkertaisemmissa tehtävissä ja oppimisen alkuvaiheessa (Hidi, 1990).

Itseohjautuvuuden teorian mukaan autonominen motivaatio on suuremmin yhteydessä parempaan oppimiseen (ja oppimiskokemukseen), kuin kontrolloitu motivaatio (Niemiec &

Ryan, 2009). Ulkoisen motivaation autonomiset tyypit lisäävät lukutehtävän kiinnostavuutta ja johtavat syvällisempään oppimiseen, kuin ulkoisempien motivaation muotojen (Grolnick & Ryan, 1987). Sisäinen motivaatio taas vaikuttaa suuresti yleiseen koulumenestykseen, älykkyyteen ja myönteiseen oppijaminäkäsitykseen 7–9-vuotiailla lapsilla tehdyn tutkimuksen mukaan (Gottfried, 1990). Näitä lasten motivationaalisia orientaatioita on tutkittu tarkkailemalla lasten toimintaa haastavien tehtävien aikana (Lepola, Salonen & Vauras, 2000; Poskiparta, Niemi, Lepola, Ahtola & Laine, 2003).

Tauno Tepsa kirjoittaa artikkelissaan, että paljon aikaa tehtäviin käyttävät oppilaat oppivat eniten. Oppilaan oma motivaatio ja ajankäytön hallinta korostuvat ja opintojaksoon eniten panostavien motivaatio on yleensä korkein. Tärkeää on, että oppija saa suunnata motivaationsa eritoten niihin aiheisiin, jotka hän kokee mielekkääksi. (Tepsa, 2015)

Hyötyarvokomus, kasvun ajattelutapa ja merkityksellisyysinterventiot ovat esimerkkejä useita opettajiakin hyödyttävistä interventioista, joita on tehty erilaisia keskeisiä oppimismotivaatioteorioita soveltaen. Tutkimuksissa on myös havaittu näiden interventioiden toimivuus esimerkiksi kiinnostuksen herättäjänä ja etenkin aiemmin heikosti menestyneillä oppilailla. (Salmela-Aro, 2018)

Johtopäätökset

Oppimismotivaatio on opittavissa ja se kehittyy erityisesti nuoruudessa. Oppimismotivaatioon voi siis itse (ympäristön lisäksi) vaikuttaa. Tällä hetkellä on voimissaan useita keskeneräisiä oppimismotivaation teorioita. Näissä teorioissa keskiössä ovat minäkuva, erilaiset kompetenssit, kiinnostus tiettyyn asiaan sekä muut ihmiset. (Salmela-Aro, 2018)

Motivaation vaikutuksesta oppimiseen voidaan vetää lyhyt tiivistelmä, jossa itsesäätoinen ote opiskeluun korostuu. Tarkoituksenmukainen motivaatio johtaa oppilaan itse ohjaamaan oppimistoimintaan. Winne ja Perry pitävät itsesäätoista opiskelua tehokkaana, koska siinä yhdistyy metakognitio, sisäinen motivaatio ja strateginen toiminta. Itsesäätoiset opiskelijat ovat kiinnostuneita opiskelutavasta asiasta, uskovat kykyihinsä ja osaavat säädellä tunteitaan, ympäristöönsä ja keskittymistään. (Lehtinen ym., 2007, s. 217–219)

Paul Pintrichin mukaan opiskelutilanteet koulussa ovat niin monimutkaisia, että mikään motivaatioteoria ei yksin riitä kuvaamaan täydellisesti siinä kaikkia vaikuttavia tekijöitä. Pintrich onkin muotoillut tutkimusten pohjalta motivaation edistämiseen vaikuttavia oppimisympäristön ja opetusjärjestelyiden vaihtoehtoja. Hän korostaa, että lähes kaikissa motivaation muodoissa voi olla oppimisen kannalta jotain hyvää, eikä leimaa toisia paremmiksi kuin toisia. (Lehtinen ym., 2007, s. 217–219)

Koulutuksen tulee varustaa oppijat kokemaan oppimismotivaatiota eli toimijuutta, pystyvyyttä ja merkityksellisyyttä. Oppimismotivaatiossa tärkeää on kyky muodostaa selkeitä ja merkityksellisiä tavoitteita, työskennellä muiden kanssa näkemyseroista huolimatta ja löytää ratkaisuja haasteisiin. Itsesäätoisen toiminnan lisäksi tulisikin korostaa myös yhteissääteilyä, jossa kaikki vaikuttavat toisiinsa, myös oppimismotivaation osalta. (Salmela-Aro, 2018)

Uusien motivaatiotutkimusten pohjalta voidaan todeta, että onnistunut opetus riippuu pitkälti opettajan kyvystä muokata opettamistyyliä oppilaiden mukaan. Kun oppilaat ovat motivoituneita, opettajakin nauttii opettamisesta, mikä taas saa aikaan positiivisen kierteen. Oppilaiden autonomian tukeminen myös vahvistaa sisäistä opiskelumotivaatiota (Salmela-Aro, 2018).

Motivaatio voi vaikuttaa opiskeluun ja oppimiseen myös jonkin muun asian kautta, esimerkiksi intressien. Motivaation ja oppimisen suhde ei ole niin selkeä, vaan taustalla vaikuttavat monet muut asiat. Erityisesti monia pohdittavia asioita ovat motivaatioon vaikuttavat tekijät.

Tutkimuskysymyksen ollessa; ”miten motivaatio vaikuttaa oppimiseen peruskoulussa?”, listasin haasteeksi myös taustatekijöiden vaikutuksen. Eli onko oletettu motivaation vaikutus oppimiseen oikeasti ”motivaation” vaikutusta, vai jonkin muun asian, mikä näyttää motivaatiolta?

Pohdinta

Tutkimuksen aihe osoittautui tutkielman edetessä jatkuvasti kiintoisammaksi. Kirjallisuuden tutkiminen tarjosi paljon uutta tietoa ja uusia tutkimuksia koskien motivaatiota ja oppimista ja niiden yhteyttä. Motivaatio ja oppiminen sekä niiden yhteys osoittautui paljon odotettua moniulotteisemmaksi, mikä toi haasteita asioiden käsittelyyn ja niiden selkeään esittämiseen.

Käsitteiden laajuuden takia haasteena oli pysyä tutkittavassa asiassa harhautumatta sivuteille. Motivaatio on hyvin läheinen esimerkiksi käsitteiden tahto, mielenkiinto, into ja tyytyväisyys kanssa, eikä niitä saisi sekoittaa keskenään. Nämä käsitteet kuitenkin liittyvät osittain motivaatioon, joten niitä voi käsitellä myös yhdessä. Motivaatio on esimerkiksi paljon riippuvainen mielenkiinnosta ja motivaation ylläpitäminen tuottaa yleensä tyytyväisyyttä. Toinen haaste oli pysyä motivaation vaikutuksissa nimenomaan oppimiseen eikä opiskeluun, vaikka jälkimmäistäkin hieman sivuttiin.

Hypoteesini oli, että motivaatiolla on suuri merkitys oppimiseen ja siihen, kuinka paljon siitä nauttii. Oletin hyvin motivoituneen opiskelijan myös omaksuvan opetettavat asiat nopeammin kuin sellainen, jota aihe ei ollenkaan kiinnosta. Pidin myös sisäistä motivaatiota ulkoista motivaatiota tehokkaampana ja muistamisen kannalta parempana

Haasteena tutkimuksessani pidin käsitteiden moniulotteisuutta. Motivaation voidaan ajatella liittyvän jollain tapaa kaikkeen elämään ja myös oppimista tapahtuu kaikkialla ja kaiken aikaa. Nämä käsitteet ovat myös laajasti suhteessa toisiinsa, ja motivaatio liittyy läheisesti muun muassa sellaisiin käsitteisiin kuten tahto ja intohimo. Myös kysymykset ”mikä vaikuttaa motivaatioon?” ja ”miten motivaatio vaikuttaa oppimiseen?” kulkivat usein käsikädessä ihan vahingossa.

Motivaation ja oppimisen yhteyttä koskien löytyi todella paljon lähteitä. Useat niistä viittasivat ristiin toistensa kanssa ja esimerkiksi vanhempiin tutkimuksiin viitattiin monissa uudemmissa tutkimuksissa. Erityisesti Deci, Ryan, Hidi & Renninger olivat paljon viitatus ja siispä isosti esillä myös omassa tutkielmassani. Siispä voi olettaa, että käyttämäni lähteet ovat luotettavia, koska niistä löytyi yhteyksiä toisiinsa.

Tutkimukseen on sovellettu eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä. Koska kirjallisuuskatsaus perustuu juuri aiempiin tutkimuksiin, muiden tutkijoiden työ on erityisen tärkeässä asemassa ja heidän julkaisuihinsa on viitattu asianmukaisesti. (Tutkimuseettinen

neuvottelukunta, Hyvä tieteellinen käytäntö)

Ennako-oletukseni piti suurelta osin paikkaansa, eli motivaatio vaikuttaa oppimiseen. Vastoin odotuksiani, sisäinen motivaatio ei välttämättä olekaan oppimisessa ehdottomasti se parempi tai tehokkaampi. Mielipiteitä on toki niin monia kuin on tutkijoitakin, mutta yleisesti ottaen motivaatio vaikuttaa oppimiseen yhtä lailla sen kaikissa muodoissaan.

Eritoten Järvilehdon näkemykset vahvistavat käsitystäni siitä, että sisäinen motivaatio on kuitenkin yleisesti tehokkaampi ja kauaskantoisempi kuin ulkoinen. Siitä on enemmän hyötyä toimijalle itselleen. Todennäköisesti toiminta itsessään on nautinnollisempaa, jos siihen on oma sisäinen halu, ja lisäksi tavoitteiden saavuttamisesta saatavat hyvän olon tunteet ovat pitkäkestoisempia ja merkittävämpiä, kuin ulkoisesti motivoituneella.

Tämä tutkielma oli kuitenkin vasta pintaraapaisu siitä, kuinka motivaatiota ja sen vaikutusta oppimiseen olisi mahdollista käsitellä. Oppilaiden innostuksen puute ja häiriköinti tunneilla ovat suuri ongelma nykypäivänä ja näitä ongelmia olisi mahdollista ainakin vähentää, mikäli oppilaat olisivat kiinnostuneita ja keskittyisivät opiskeluun.

Lähteet / References

- Akimo, M. (2017). Tunteilla tärkeä rooli oppimisessa. *Keskipohjanmaa*, 26.2.2017.
- Arnone, M., Small, R., Chauncey, S. & McKenna, H. (2011). Curiosity, interest and engagement in technology-pervasive learning environments: A new research agenda. *Educational Technology Research and Development*, 59(2), 181–198.
- Baumeister, R. & Mark, L. (1997). Writing Narrative Literature Reviews. *Review of General Psychology*, 1:3;311–320.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Dweck, C. (2016). *Mindset, Menestymisen psykologia*. Helsinki: Viisas elämä Oy.
- Dörnyei, Z. (2000). Motivation in action: Towards a process-oriented conceptualisation of student motivation. *British Journal of Educational Psychology*, 70(4), 519–538.
- Fink, A. (2005). *Conducting Research Literature Reviews: From the Internet to the Paper*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Gottfried, A. E. (1990). Academic intrinsic motivation in young elementary school children. *Journal of Educational Psychology*, 82(3), 525–538.
- Grolnick, W. S. & Ryan, R. M. (1987). Autonomy in children's learning: An experimental and individual difference investigation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(5), 890–898.
- Hidi, S. (1990). Interest and its contribution as a mental resource for learning. *Review of Educational Research*, 60(4), 549–571.
- Hidi, S. (2006). Interest: A unique motivational variable. *Educational Research Review*, 1, 69–82.
- Hidi, S. & Renninger, K. A. (2006). The four-phase model of interest development. *Educational Psychologist*, 41(2), 111–127.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2004). *Tutki ja kirjoita*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Järvilehto, L. (2014). *Hauskan oppimisen vallankumous*. PS- kustannus.
- Kah Loong, C. & Youyan, N. (2016). International Students' Motivation and Learning Approach: A Comparison with Local Students. *Journal of International Students*. 6(3), 678–693.
- Kallio, T. (2006). *Laadullinen review-tutkimus metodina ja yhteiskunnallinen lähestymistapa*. Hallinnon tutkimus, 25(2), 18–28.

- Karhu, J. (2015). *Kasvatuspsykologia*. [PowerPoint-esitys] Kasvatustieteiden tiedekunta. Oulun avoin yliopisto.
- Karrasch, M., Lindblom-Ylänne, S., Niemelä, R., Päivänsalo, T. & Tynjälä, P. (2007). *Lukion psykologia 4*. Otava.
- Lehtinen, E., Kuusinen, J. & Vauras, M. (2007). *Kasvatuspsykologia*. WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Lepola, J., Salonen, P. & Vauras, M. (2000). The development of motivational orientations as a function of divergent reading careers from pre-school to the second grade. *Learning and Instruction*, 10(2), 153–177.
- Lin, Y-T. & Jou, M. (2013). Integrating Popular Web Applications in Classroom Learning Environments and Its Effects on Teaching, Student Learning Motivation and Performance. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 12(2), 157–164.
- Mayer, R. E. (2015). On the Need for Research Evidence to Guide the Design of Computer Games for Learning. *Educational Psychologist*, 50(4), 349–353.
- Meriläinen, J. (2015). Projektitehtävän aiheen valinta. Teoksessa Arkko-Saukkonen, A., Merivirta, M. & Saloniemi, K. (toim.) *Innostusta oppimistilanteisiin - Vinkkejä oppimislähtöiseen opetukseen*. (52–55). Lapin AMK:n julkaisuja: Sarja C. Oppimateriaalit 4/2015.
- Meriläinen, M., Puhakka, H. & Sinkkonen, H.-M. (2015). Tiedon löytäminen Internetistä ja sen ymmärtäminen osana nuorten ammatinvalintaa koskevaa päätöksentekoa. *Kasvatus*, 1/2015, 36–47.
- Niemiec, C. P., & Ryan, R. M. (2009). Autonomy, competence, and relatedness in the classroom Applying self-determination theory to educational practice. *Theory and Research in Education*, 7(2), 133–144.
- Olkinuora, E. & Salonen, P. (1992). Adaptation, motivational orientation, and cognition in a subnormally performing child: A systemic perspective for training. *B. Y. L. Wong (Ed) Contemporary intervention research in learning disabilities*. An international perspective. New York: SpringerVerlag, 190–213.
- Poskiparta, E., Niemi, P., Lepola, J., Ahtola, A. & Laine, P. (2003). Motivationalemotional vulnerability and difficulties in learning to read and spell. *British Journal of Educational Psychology*, 73(2), 187–206.
- Ronimus, M. (2012). *Digitaalisen oppimispelin motivoivuus - Havaintoja Ekapeliä pelanneista lapsista*. Jyväskylä 2012: Jyväskylä University Printing House.
- Ruohotie, P. (1998). *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsinki: Edita.

- Saari, A. (2016). Tuskallista tietää: Psykoanalyttinen teoria ja traumaattisen tiedon oppiminen. *Kasvatus*, 1/2016, 20–33.
- Salmela-Aro, K. (2018). Motivaatio ja oppiminen kulkevat käsikädessä. Teoksessa Salmela-Aro, K. (toim.) *Motivaatio ja oppiminen*. PS-kustannus.
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskataus? Johdatus kirjallisuuskatauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Salonen, P., Lepola, J. & Niemi, P. (1998). The development of first graders' reading skill as a function of pre-school motivational orientation and phonemic awareness. *European Journal of Psychology of Education*, 13(2), 155–174.
- Siljander, P. (2002). *Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen*. Pauli Siljander & Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Tepsa, T. (2015). Hyödynnä tavoiteorientaatiota. Teoksessa Arkko-Saukkonen, A., Merivirta, M. & Saloniemi, K. (toim.) *Innostusta oppimistilanteisiin - Vinkkejä oppimislähtöiseen opetukseen*. (28–31). Lapin AMKin julkaisuja: Sarja C. Oppimateriaalit 4/2015.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Hyvä tieteellinen käytäntö. <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto> Haettu 8.6.2021.
- Veermans, M. & Tapola, A. (2006). Motivaatio ja kiinnostuneisuus. Teoksessa S. Järvelä, P. Häkkinen & E. Lehtinen (toim.) *Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö*. Helsinki: WSOY.
- Wigfield, A., Eccles, J., Schiefele, U., Roeser, R. & Davis-Kean, P. (2006). Development of achievement motivation. In N. Eisenberg (Ed) *Handbook of child psychology*, (933–1002). Vol. 3. Social, emotional, and personality development, 6th edition. New York: Wiley.
- Wigfield, A., Wilde, K., Baker, L., Fernandez-Fein, S. & Scher, D. (1996). The nature of children's motivations for reading, and their relations to reading frequency and reading performance. Reading research report No. 63. Athens, GA: National Reading Research Center.